

Αθήνα, 30/10/16

Λουμάκης: Το νέο τοπίο στην Προμήθεια, οι συστημικές παρανοήσεις και οι ΑΠΕ

Στο νέο τοπίο που διαμορφώνεται στην Προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας και ταυτόχρονα εξ' αντανακλάσεως και όχι μόνο και στις ΑΠΕ, αναφέρθηκε στις 26/10/16 από το βήμα του 21^{ου} Εθνικού Συνεδρίου Ενέργεια και Ανάπτυξη του Ινστιτούτου Ενέργειας Νοτιανατολικής Ευρώπης (ΙΕΝΕ) ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Παραγωγών Ενέργειας με Φωτοβολταϊκά (ΣΠΕΦ) κος Στέλιος Λουμάκης. Η τοποθέτηση του κ. Λουμάκη αναλυτικά είχε ως εξής:

Η περίοδος που διανύουμε αποτελεί μάλλον το κύκνειο άσμα του παραδοσιακού «ή ΔΕΗ ή τίποτα» στο χώρο της ηλεκτρικής ενέργειας. Η ταχύτητα των τεκτονικών αλλαγών που συντελούνται στην Προμήθεια δυστυχώς όχι μόνο δεν αφήνει ανεπηρέαστες τις ΑΠΕ, αλλά παραδόξως χτυπάει πρωτίστως αυτές ένεκα των εσφαλμένων για χρόνια μηχανισμών κατανομής και διασφάλισης της ρευστότητας που διαθέτει το σύστημα και δικαιούται ο Ειδικός Λογαριασμός τους (ΕΛΑΠΕ). Η παρουσία της ΔΕΗ στην λιανική βάσει νόμου (ΦΕΚ Β 1593 από 6/6/16) θα συρρικνωθεί με τελικό στόχο να μειωθεί το μερίδιο της κάτω από το 50% ως το 2020 και με ενδιάμεσους σταθμούς μερίδιο 75,24% το Δεκέμβριο 2017, 62,24% το Δεκέμβριο 2018 και 49,24% τον Δεκέμβριο 2019 από 88% που κατέχει τώρα. Παράλληλοι στόχοι υφίστανται για την συρρίκνωση της ΔΕΗ και στο χώρο της λιγνιτικής και υδροηλεκτρικής παραγωγής, εξ' ου και η υιοθέτηση του μοντέλου ΝΟΜΕ για την παραχώρηση τέτοιας ισχύος στους υπόλοιπους ιδιώτες Προμηθευτές έως το 2019. Το ΝΟΜΕ είναι ένα μεταβατικό μέτρο που θα πρέπει να το διαδεχθεί φυσιολογικά μια διαρθρωτικά μόνιμη ανακατανομή των μεριδίων στην εν λόγω παραγωγή.

Η δεσπόζουσα επιχείρηση λοιπόν εισέρχεται σε μια φάση όπου ο τζίρος της καταληκτικά θα μειωθεί περίπου στο μισό, χωρίς μάλλον να υφίσταται από επιχειρησιακό σχέδιο στο πως θα μειωθούν εξίσου και τα κόστη της ώστε να παραμείνει οικονομικά βιώσιμη. Όπως όλοι πλέον γνωρίζουμε οι δημοπρασίες ΝΟΜΕ και η πώληση ενέργειας που συντελείται εκεί προς τους Προμηθευτές ανταγωνιστές της όχι μόνο δεν απαλλάσσουν την ΔΕΗ από τα κόστη παραγωγής και λειτουργίας των λιγνιτικών της εργοστασίων, αλλά κατά τα φαινόμενα την ζημιώνουν κιόλας. Προφανώς το άσχημο για την επιχείρηση αυτό αποτέλεσμα δεν έρχεται τυχαία, αφού δεδομένου του από καιρό γνωστού και συμπεφωνημένου με τους Θεσμούς πλαισίου για την απελευθέρωση της λιανικής αλλά και της λιγνιτικής και υδροηλεκτρικής παραγωγής, δεν φαίνεται να έγιναν και οι καλύτερες των επιλογών για το πώς θα επιτευχθεί αυτό ισορροπημένα για την επιχείρηση.

Το μοντέλο της «μικρής ΔΕΗ», δηλαδή της απόσχισης και πώλησης μέσω διαγωνισμού σε ιδιώτες ενός καθετοποιημένου τμήματος της που θα περιλάμβανε υποδομές λιγνιτικής και υδροηλεκτρικής παραγωγής μαζί με αντιπροσωπευτικό πελατολόγιο της στην λιανική αγορά (δηλαδή πελάτες από όλες τις κατηγορίες μαζί και κακοπληρωτές) ώστε να εκπληρωθούν ταυτόχρονα οι δεσμεύσεις προς τους Θεσμούς αλλά και να εισπραχθεί από την επιχείρηση ένα από οικονομικό αντάλλαγμα, για εμβληματικούς και όχι τεχνοκρατικούς κατά την αντίληψη μας λόγους εξοβελίστηκε. Την θέση του όμως τώρα φαίνεται να παίρνει η απαξίωση της επιχείρησης χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα, αφού είναι αδύνατον αν δεν συρρικνωθεί άμεσα στα κόστη και στις υποδομές της, να επιβιώσει με μισό τζίρο. Δυστυχώς για το πώς θα επιτευχθεί ρεαλιστικά αυτή η εξισορρόπηση δεν έχουμε ακούσει το παραμικρό. Προς την αντίθετη μάλλον κατεύθυνση κινούμενη η επιχείρηση, την παρακολουθούμε να στεγνώνει την ρευστότητα της ώστε να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις ανάπτυξης της νέας λιγνιτικής μονάδας της Πτολεμαΐδας 5 προϋπολογισμού 1,5 δις ευρώ. Αν δεν πρόκειται για λεονταρισμό, δηλαδή πως σκοπεύει να παραμείνει σε όρους ιδιοκτησίας εργοστασίων ο μοναδικός παραγωγός λιγνιτικής ισχύος έστω και πουλώντας εν συνεχεία με ζημία μέσα από το ΝΟΜΕ την παραγωγή της στους ανταγωνιστές της, ίσως πρόκειται για αντανάκλαση του πνεύματος μιας εποχής που όμως έχει παρέλθει οριστικά, δηλαδή της εποχής που η ΔΕΗ ως θεσμοθετημένο μονοπώλιο είχε και την ευθύνη υλοποίησης του κεντρικού ενεργειακού σχεδιασμού της Χώρας. Σήμερα ωστόσο αυτό δεν υπάρχει

πλέον, αφού η ευθύνη του σχεδιασμού της αγοράς βρίσκεται στα χέρια του Υπουργείου και φυσικά της ΡΑΕ, που μέσω της θεσμοθέτησης μηχανισμών αγοράς οφείλουν να κινητροδοτούν ή όχι (αναλόγως των προβλεπόμενων αναγκών δηλαδή) την ανάπτυξη ηλεκτροπαραγωγικών υποδομών από ανεξάρτητους παίκτες χωρίς διακρίσεις. Δεν αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ποιος είναι ο λόγος να «ματώνει» οικειοθελώς μάλιστα η ΔΕΗ -και μαζί της αναίτια δυστυχώς και πολλοί άλλοι, για να κτίσει τις νέες αυτές υποδομές και να πουλάει εν συνεχεία το ρεύμα κάτω του κόστους στους ανταγωνιστές της, αντί να τους αφήσει να δανειστούν και να ματώσουν εκείνοι για να κτίσουν αυτές τις νέες υποδομές, εφ' όσον πράγματι απαιτούνται.

Ως προς το μέτωπο των ΑΠΕ το Υπουργείο Ενέργειας με τον ν. 4414/2016 θεσμοθέτησε γενναία μέτρα στο ζήτημα της άρσης των παραδοσιακών στρεβλώσεων της Οριακής Τιμής Συστήματος (ΟΤΣ), που διέβρωναν για χρόνια τον ΕΛΑΠΕ εις όφελος της Προμήθειας και φυσικά της δεσπόζουσας ΔΕΗ. Η μεταφορά μάλιστα της είσπραξης του ΕΤΜΕΑΡ από την Προμήθεια απευθείας στον ΛΑΓΗΕ όπως νομοθετικά άμεσα επίκειται -το ΕΤΜΕΑΡ επίσημα τόσο από το ΣτΕ (Απόφαση 3366/2015) όσο και από την ΡΑΕ (Απόφαση 214/2016, ΦΕΚ Β 2450 από 9/8/16) αναγνωρίζεται ως κόστος ρεύματος για τους Προμηθευτές, θα άρει μια ακόμη ασυμμετρία σε βάρος των ΑΠΕ, ταμειακή αυτή τη φορά, αφού δεν είναι δυνατόν οι καταναλωτές να πληρώνουν/διακανονίζουν συμμετρως όλα τα σκέλη των λογαριασμών τους και εν τέλει οι ΑΠΕ να είναι οι μόνες που μονίμως δεν πληρώνονται. Η επί τέλους λοιπόν παράκαμψη από την αλυσίδα είσπραξης του ΕΤΜΕΑΡ του ΑΔΜΗΕ που ως καλή «θυγατέρα» ουδέποτε άσκησε τα νόμιμα δικαιώματα της έναντι της μητρικής ΔΕΗ στην είσπραξη του πόρου αυτού, θα ενηλικιώσει τον μετοχικά και διοικητικά ανεξάρτητο ΛΑΓΗΕ έναντι των υποχρεώσεων και των ευθυνών του για την ομαλή και πάνω απ' όλα οικονομικά αξιόπιστη και αμερόληπτη εκκαθάριση της αγοράς σε όλα τα μέτωπα. Η θεσμοθετημένη άλλωστε διάκριση του ρόλου, των αρμοδιοτήτων και των εξουσιών εκάστου φορέα της Πολιτείας είναι επακριβώς ορισμένη, οπότε σε καμία περίπτωση δεν δικαιολογούνται στρογγυλοποιήσεις, υπερβάσεις ή πλημμέλειες καθηκόντων. Ο μηχανισμός διασφάλισης απαιτήσεων που ο ΛΑΓΗΕ εισήγαγε για την είσπραξη της νέας χρέωσης Προμηθευτών του ν. 4414 είναι καταλυτική για την αλλαγή νοοτροπίας επί τα βελτίω. Για μια ακόμη φορά ως επαναλάβουμε πως πρόκειται για Χρέωση και όχι Τέλος Προμηθευτών, αφού δεν καθορίζεται διοικητικά από κανέναν, αλλά προκύπτει από τον ίδιο τον μηχανισμό επίλυσης της αγοράς.

Σε ότι αφορά τις ΑΠΕ καθ' εαυτές και την περαιτέρω ανάπτυξη τους, η ίδια η Κυβέρνηση ενδιαφέρεται με βάση τα όσα έχει εξαγγείλει για 2,5 GW νέων ΑΠΕ έως το 2020 αλλά και εκπλήρωση των εθνικών δεσμεύσεων μας στην ΕΕ, για μια φορά ακόμα υπενθυμίζουμε πως οι εγχώριοι παίκτες και συνάμα παραγωγοί θα δηλώσουν και πάλι παρόντες, αν πειστούν αφενός για τις ελικρινείς προσθέσεις της Πολιτείας και αφετέρου τους αποκατασταθεί η οικονομική ρευστότητα μέσω της βελτίωσης του ρυθμού πληρωμών των υφιστάμενων επενδύσεων τους από ΛΑΓΗΕ. Σε μια εποχή που τραπεζικός δανεισμός δεν υπάρχει για τους μικρομεσαίους, τα ίδια κεφάλαια είναι ο μόνος τρόπος ανάπτυξης τους. Η Κυβέρνηση που πρώτη μίλησε για συνεταιριστικά σχήματα ανάπτυξης νέων ΑΠΕ, αν και αφουγκράστηκε σωστά τον παλμό μιας εποχής χωρίς τραπεζικό δανεισμό και αυξημένο ρίσκο μέσω των νέων μοντέλων λειτουργικής ενίσχυσης, εντούτοις φαίνεται να μην διαθέτει ισχυρό προγραμματισμό πέρα από σκέψεις για υποτυπώδη ανάπτυξη τέτοιων σχημάτων σε απομονωμένα μόνο νησιά -μακάρι να γίνουν βεβαίως και αυτά. Την ίδια στιγμή ωστόσο με πρωτοβουλία του συνδέσμου μας ήδη ξεδιπλώνεται ένα τέτοιο πολυμετοχικό εγχείρημα στο διασυνδεδεμένο σύστημα αντίστοιχο χιλιάδων παρόμοιων στην Ευρώπη. Δυστυχώς παρότι ζητήσαμε την αρωγή της Πολιτείας σε επιμέρους πτυχές και για την γρηγορότερη ευόδωση τέτοιων σχημάτων ευρύτερα, δεν έχουμε τύχει της ανταπόκρισης που αναμέναμε. Παρόλα αυτά εμείς προχωρούμε και ευελπιστούμε σύντομα να ξεκινήσουμε την υλοποίηση του πρώτου μας έργου ΑΠΕ. Λυπούμαστε αν ο τίτλος που χρησιμοποιούμε είναι «πολυμετοχικό σχήμα» και όχι «συνεταιριστικό», αλλά αυτό δεν έχει να κάνει με κάποια ιδεοληψία μας, αλλά με το τι νομικά επιβάλλεται. Οι αγκυλώσεις, οι ασυμμετρίες στην εκπροσώπηση, οι δυσκαμψίες στις διαδικασίες και οι ασφαλιστικές επιβαρύνσεις των εταιρών που προκύπτουν εκ του νομικού πλαισίου περί συνεταιρισμών του ν. 1667/1986 όπως ισχύει, καθιστούν απαγορευτική μια τέτοια νομική μορφή άρα και φυσικά την χρήση του τίτλου της. Αντίθετα η μορφή της ανωνύμου εταιρείας του ν. 2190/1920 αποτελεί την βέλτιστη λύση, γι' αυτό και για να ακριβολογούμε νομικά χρησιμοποιούμε τον όρο πολυμετοχικό σχήμα.

Τέλος σε ότι αφορά την αυτοπαραγωγή με ενεργειακό συμψηφισμό (net metering ή virtual net metering), δυστυχώς εντοπίσαμε επικίνδυνες στρεβλώσεις στο νέο σχέδιο Υπουργικής Απόφασης που έθεσε σε δημόσια διαβούλευση στις 19/10/16 η ΡΑΕ. Να υπενθυμίσουμε για μια ακόμη φορά πως αυτοπαραγωγή με ενεργειακό συμψηφισμό δεν σημαίνει ιδιοκατανάλωση. Ο μέσος τυπικός συντελεστής ταυτοχρονισμού μεταξύ αυτοπαραγωγής με ιδιοκατανάλωση κάθε τέτοιου αυτοπαραγωγού κινείται περίξ μόλις του 35%. Ως εκ τούτου ο τυπικός net-metering αυτοπαραγωγός

αγοράζει σε πραγματικό χρόνο το 65% του ρεύματος που χρειάζεται για να καλύψει τις ανάγκες του, ρεύμα στο οποίο υπεισέρχεται σε ποσοστό περίπου 20% το ρεύμα που παράγουν οι ανεξάρτητοι ανανεώσιμοι ηλεκτροπαραγωγοί του ΕΛΑΠΕ και που κατά 50% αποπληρώνεται από το ΕΤΜΕΑΡ.

Αν λοιπόν υιοθετηθεί το σχέδιο ΥΑ ως έχει και δεν παραμείνει ο υπολογισμός του ΕΤΜΕΑΡ επί της πραγματικά απορροφούμενης ενέργειας, τούτο θα σημαίνει πως κάθε αυτοπαραγωγός net metering στρεβλά θα χρεώνεται ΕΤΜΕΑΡ όχι για το ρεύμα που πραγματικά απορρόφησε σε πραγματικό χρόνο αλλά για το λογιστικό συμψηφιστικό αποτύπωμα της κατανάλωσης του σε κάθε κύκλο καταμέτρησης. Αλυσιτελώς αυτό θα συνεπάγεται πως οι Προμηθευτές θα ανταλλάσσουν ρεύμα με τους πελάτες τους εν τοις πράγμασι στο απομειωμένο (υποσύνολο του συνολικού πραγματικού κόστους του ρεύματος) κόστος του ανταγωνιστικού σκέλους των τιμολογίων τους και όχι στο πλήρες δηλαδή συμπεριλαμβανομένου και του ΕΤΜΕΑΡ. Πολύ χειρότερα, η προκύπτουσα ζημία από την πλημμελή και κάτω του πραγματικού κόστους του ρεύματος ανταλλαγή αυτή, θα μετακυλιέται στον ΕΛΑΠΕ που δεν θα εισπράττει το αναλογούν ΕΤΜΕΑΡ για το πράσινο ρεύμα που πουλήθηκε. Με δεδομένη την μαζικότητα που δύναται να έχει ιδιαίτερα το virtual net metering, η παγίωση στην αντίληψη του κοινού μιας τέτοιας στρέβλωσης μόνο με αυτήν του πλασματικά υπερτιμημένου ΕΤΜΕΑΡ εξ' αιτίας της εσφαλμένης αρχιτεκτονικής του ΕΛΑΠΕ που δημιουργήθηκε εξ' αρχής με το ν. 2773/1999 μπορεί να συγκριθεί. Μια στρέβλωση που δεκαεπτά χρόνια μετά ακόμη στοιχειώνει την ανάπτυξη αν όχι την επιβίωση των ανανεώσιμων.

Μόνος τρόπος για να σταθεί η συμψηφιστική αυτή λογική της βάσης υπολογισμού της χρέωσης του ΕΤΜΕΑΡ στους παραγωγούς με ενεργειακό συμψηφισμό, είναι η πλήρης ενσωμάτωση του ΕΤΜΕΑΡ στο κόστος των Προμηθευτών (όπως π.χ. συνέβαινε με τα ΑΔΙ και συνεχίζει να συμβαίνει με τον Μηχανισμό Αποζημίωσης Ευελιξίας των κατανεμόμενων εν πολλοίς συμβατικών παραγωγών), δηλαδή στο ανταγωνιστικό σκέλος των τιμολογίων τους. Μόνο έτσι το ανταγωνιστικό σκέλος των τιμολογίων της Προμήθειας θα αντανakλά το πλήρες και πραγματικό κόστος του ρεύματος που οι Προμηθευτές τροφοδοτούν τους πελάτες τους (αδιαίρετο μίγμα συμβατικού και ΑΠΕ) και έτσι αυτοί θα το διαμορφώνουν σε βιώσιμα κάθε φορά επίπεδα για την λειτουργία τους λαμβάνοντας υπόψη και τα προγράμματα ενεργειακού και εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού που διατηρούν με τους πελάτες τους. Σε κάθε άλλη περίπτωση το σύστημα στρεβλά θα παράγει ζημιές, οι οποίες όπως και στο παρελθόν μέσω άλλων στρεβλώσεων (ΟΤΣ, ΜΑΜΚ, Κανόνας 30%) νομοτελειακά θα καταλήγουν και πάλι στον ΕΛΑΠΕ, ακριβώς επειδή το ΕΤΜΕΑΡ είναι το μόνο ορατό στους καταναλωτές διοικητικά καθοριζόμενο με «πολιτικό κόστος» μέρος της εξίσωσης.